

РОЗДІЛ 8. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ
ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ
ОСНОВАМ ЕКОДИЗАЙНУINTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TEACHING
THE FUNDAMENTALS OF ECODESIGN

У статті зроблено спробу розтлумачити різні підходи у тлумаченні понять «інтерактивний», «методична компетентність викладача з інтерактивних технологій навчання основам екодизайну» та визначити їх роль у підготовці майбутніх фахівців у системі професійної підготовки студентів, формування їх художнього досвіду та розвитку проектної культури. Стверджується роль освіти як сфери соціальної практики, що має стати конструктивним чинником еволюції суспільства. Перехід від окремих альтернативних наукових педагогічних шкіл до системи варіативних інноваційних технологій у контексті сучасної педагогіки розвитку і є першим способом вирішення цього завдання. Пропонується перспективна ідея створення освітніх програм із врахуванням властивостей мистецтва екодизайну. Зроблено аналіз змісту та можливостей використання навчально-виховних властивостей мистецтва екодизайну в освітньому середовищі ЗВО.

Закцентовано увагу освітянської громади на виявлення ініціативності та підприємливості у студентів, на їх культурне самовираження, пізнання й перетворення світу, проектування нової реальності у якій би краса із користю утворювали синтез нової якості, синтез освітньо-культурний, конструктивний котрий містить значний виховний потенціал який би повноцінно відображав суть національної ідеї в українській педагогічній думці.

Зазначено, що участь студентів у проектуванні реального світу речей за принципами екодизайну створюють особливі умови для задоволення їх інтересів і потреб, формує художній досвід, що і є необхідною умовою вдосконалення освітнього середовища. Стверджується, що екодизайн має стати не лише методом конструктивної взаємодії особистості з предметним довкіллям, а й новою перспективною формою взаємодії учасників освітнього середовища.

Ключові слова: інтерактивні технології, інтерактивність, творча діяльність, художній досвід, екодизайн, проектна робота.

The article attempts to explain different approaches in interpreting the concepts of "interactive", "methodological competence of a teacher of interactive technologies in teaching the basics of ecodesign" and determine their role in training future professionals in the system of training students, forming their artistic experience and project culture. education as a sphere of social practice, which should become a constructive factor in the evolution of society. The transition from some alternative scientific pedagogical schools to the system of variable innovative technologies in the context of modern development pedagogy is the first way to solve this problem. The perspective idea of creation of educational programs taking into account properties of art of ecodesign is offered. The analysis of the content and possibilities of using the educational properties of the art of ecodesign in the educational environment of the Free Economic Zone is made.

The attention of the educational community is focused on identifying initiative and entrepreneurship in students, their cultural self-expression, knowledge and transformation of the world, designing a new reality in which beauty would benefit from the synthesis of new quality, synthesis of educational and cultural, constructive which contains significant educational potential. reflected the essence of the national idea in Ukrainian pedagogical thought.

It is noted that the participation of students in the design of the real world of things on the principles of ecodesign creates special conditions to meet their interests and needs, forms an artistic experience, which is a necessary condition for improving the educational environment. It is argued that ecodesign should become not only a method of constructive interaction of the individual with the subject environment, but also a new promising form of interaction between participants in the educational environment.

Key words: interactive technologies, interactivity, creative activity, artistic experience, ecodesign, project work.

УДК 378.091.2:7.012
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/45.55>

Ганжа М.В.,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри образотворчого
та декоративно-прикладного мистецтва
Рівненського державного
гуманітарного університету

Постановка проблеми. На основі різноманітних наукових розвідок дослідження інтерактивності як методичного явища нині активізувалися і мають значні дидактичні резерви й щодо навчання студентів. Одним із багатьох сучасних напрямків активного соціально-психологічного навчання, яке основним чином відповідає психологічним особливостям і педагогічним закономірностям навчання людини є, на нашу думку, інтерактивне навчання. Студент у активному навчальному

процесі є суб'єктом навчальної діяльності, бере активну участь у пізнавальному процесі виконуючи творчі пошукові завдання у групах, вступає у діалог з викладачем.

Аналіз досліджень. Задля отримання об'єктивних наукових знань про інтерактивні форми і методи навчання основам екодизайну нами проведено аналіз досліджень і публікацій, де започатковано розв'язання цієї проблеми. Зокрема В.В. Гузєєв [1], О.І. Пометун [5], С.О. Сисоєва [9]

доводять, що саме інтерактивне навчання найбільшою мірою відповідає педагогічним законам та психологічним особливостям сучасних напрямків активного навчання. До проблеми визначення ролі та місця екологічної складової у проєктній культурі зверталось чимало вітчизняних фахівців у галузі теорії та історії дизайну – О.В. Бойчук, В.Л. Глазичев, В.М. Голобородько, В.Я. Даниленко, Л.А. Жадова, А.В. Іконніков, О.В. Кардаш, А.Л. Рубцов, В.О. Свірко, В.Ф. Сидоренко, О.В. Чемакіна [3] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зважаючи на велику кількість публікацій на тему дизайну і «прилеглих» до нього сфер діяльності створюється ілюзія глибокої вивченості предмету, певної системності і результативності. Однак, екологічна складова фігурує як модна та невід’ємна опція і не пов’язується з хоча б поверховими дослідженнями, не ставала предметом спеціального дослідження проблема використання інтерактивних технологій у дослідженні процесу навчання основам екодизайну.

Метою статті є зорієнтувати педагогічну спільноту на використання навчально-виховних властивостей екодизайну в освітньому середовищі та провести дефінітивний аналіз ключових понять дослідження використання інтерактивних технологій навчання основам екодизайну.

Виклад основного матеріалу. У будь-якій галузі кожне наукове дослідження передбачає усвідомлення суті понять, що позначають явища, процеси, ідеї конкретного наукового напрямку та дотичних до нього. Відтак понятійному апарату в інтерактивному навчанні основам екодизайну варто, на наш погляд, відвести провідну роль. Передусім зосередимось на розумінні суті таких термінів, як «інтерактивний», «інтерактивність», «інтерактивні методи навчання», «інтерактивні форми навчання», «методична компетентність викладача інтерактивних технологій навчання основам екодизайну».

До сьогодні, у багатьох дослідженнях, побутують різні тлумачення цих дефініцій. Ми спробуємо, на основі усвідомлення суті основного поняття «інтерактивний», викласти своє розуміння досліджуваної проблематики. Враховуючи те, що слово «інтерактивний» складається з двох: «інтер» та «активний», то перша частина «інтер» в перекладі з латинської означає «взаємно», «обопільно», «вкупі», «спільно», «між». Однак, на нашу думку, основна роль у розумінні суті поняття «інтерактивний» належить терміну «активний», що в перекладі з латинської розтлумачують як «діяльний», «енергійний», «здатний діяти»[1, с.31]. Його пов’язують з якісною характеристикою діяльності людини як особистості, у нашому випадку з навчально-пізнавальною діяльністю мистецтва екодизайну.

Втілення існуючих методик і майбутніх досягнень у сфері екодизайну тісно пов’язані

з проникненням екологічного проєктування в освіту всього світу. Абсолютно очевидним є той факт, що Україна не є виключенням. У наших реаліях, вирішення завдань і реалізація принципів екологічного дизайну неможлива без фахівців з відповідною підготовкою та врахуванням цієї складової. У 2009 році прийнятий документ Комітету Комісії Європейського Союзу під назвою «Дизайн як двигун інноваційної діяльності, націленої на людину», де зазначено, що у проєктних дизайн-розробках окрім естетики варто враховувати ще багато аспектів, які включають функціональність, ергономічність, доступність, безпечність, вартість виробів та їх вплив на навколишнє середовище, а відтак і такі нематеріальні активи, як бренд і культура, що й додає вагомості нашому ствердженню. За такого підходу зрозумілими стають вимоги до обсягів і якості знань, якими має оперувати фахівець [3].

Відомий теоретик і методолог, автор концепції безперервної дизайн-освіти В.Ф.Сидоренко зазначає: «Щоб забезпечити повноцінну репродукцію всієї культури суспільства, освіта сама має бути цією культурою»[8]. Позиція, висловлена з цього приводу, розвивається автором відповідно до завдань професійної підготовки. «Модель дизайну у сфері освіти має відповідати соціальному замовленню з майбутнього, а не консервувати зразки минулих чи навіть сьогоденних досягнень дизайну. ...Позбавлена здорового глузду спроба навантажити випускника всією сумою знань та навичок, які на практиці реалізуються в інтегрованій діяльності колективного дизайнера (дизайн-бригади). Проблема дизайнера-універсала – це не проблема всезнання, а проблема такої інтеграції спеціальностей, яка у підсумку дає шукану якість, що має назву "дизайн"»[8].

Отже, для вирішення складних екологічних питань, з однієї сторони, студенту потрібен вагомий багаж спеціальних знань, а з іншої – науково-теоретичне перевантаження майбутнього фахівця може завадити його художньо-творчому розвитку, який потрібен для професійного вирішення завдань гармонії предметного середовища і надання творам естетичних та інших споживчих якостей.

Концептуальним є положення про гармонійне вирішення в сучасному освітньому процесі комплексу завдань: художньо-естетичного та ідейно-етичного виховання; навчання умінням і навичкам, які залучають студентів до активної художньо-мистецької діяльності; розвитку творчих здібностей, що і є важливою теоретико-методичною задачею ЗВО.

К.А.Кондратьєва у праці «Дизайн і екологія культури»[4] наголошує на необхідності дослідження принципів формування та шляхів становлення культурно-екологічного підходу в дизайні, що забезпечить поєднання семантичного поля особистості з семантичним полем нації та

семантичним полем її природного середовища. Психологи, зокрема Г.С.Костюк зазначають про діалектичний взаємозв'язок особистості з довкіллям, взаємовплив та взаємодію між ними. Питання екологічного проектування в діяльності відомих дизайнерів висвітлене у праці «Дизайнерська діяльність: екологічне проектування» за редакцією В.О. Свірко, О.В. Бойчука, В.М. Голобородька, А.Л. Рубцова, О.В. Кардаша, О.В. Чемакіної [3].

Станом на сьогоднішній етап суспільного розвитку процес екологічного синтезу, відновлення органічної єдності особистості з природним та етнічним національним довкіллям все більш активізується. І цей конструктивний процес закладено у самих термінах «еко», що означає оселя, а «етнос» означає народ. Відтак, природне довкілля і є «оселею народу»[5]. Однак, не варто ототожнювати ці поняття.

Ми ж хочемо зацентувати увагу на екологічній складовій дизайну в будь-яких проявах, що актуалізує виховні, аксіологічні та адаптаційні його чинники. Адже, екодизайн не лише сприяє формуванню дбайливого ставлення до навколишнього середовища, економії ресурсів, прагненню до довговічності речей, що оточують людину, а й стимулює більш глибокі процеси, пов'язані зі створенням сприятливих умов для фізичного і психічного здоров'я людини [3].

Ключовим поняттям у сучасному проектуванні є категорія «середовище», бо утворює змістове ядро всіх видів художньо-практичних мистецтв, які об'єдналися під егідою дизайну. Природно, що й сама людина є складовою всіх компонентів і характеристик матеріально-просторових та емоційно-художніх умов існування певної популяції, що позначено терміном «середовище». Відтак, і властиві людині феномени та норми культури – від їх загальнолюдських складових до проявів особистої поведінки та практичної діяльності. У професійній сфері термін «середовище» трактується, як «...сукупність предметів, процесів, природних та техногенних чинників у певному просторі, які визначають умови та особливості життєдіяльності людини» [10].

Специфіка різних культур і природних умов, в яких вони формувалися, окреслили прийоми організації простору, його розміри і форму, об'ємно-просторову композицію, предметне наповнення і характер розміщення предметів у просторі, що і демонструє художньо-проектні витоки екодизайну середовища. Властивою майже всім етнічним культурам є турбота про збереження природи. Етнокультурна ідентичність середовища та можливість його використання визначалися саме такими парадигмами. Рівень розвитку суспільства, техніки та науки впродовж тисячоліть дозволяв людині використовувати блага природи в необхідних обсягах без особливої шкоди для природного середовища.

В етнічній культурі, предметах побуту, декоративно-прикладному мистецтві чітко прослідковуються витоки екологічного підходу до проектування. Своєрідною матеріалізацією культурно-естетичних, ідейних, соціально-політичних поглядів та економічно-технологічних можливостей суспільства являється предметно-просторове середовище котре створене людьми. Світогляд суспільства та рівень розвитку технологій прослідковується в образах, декорі, конструкціях, функціях предметів і простору.

Проаналізувавши закордонну практику та на підставі професійного досвіду можна сформулювати перелік найпоширеніших методів екологічного проектування:

- комбінаторно-модульного формоутворення;
- проектного прогнозування;
- трансформації форми;
- біонічного формоутворення;
- стандартизації;
- уніфікації.

Студент, завдяки поєднанню логічного мислення з творчою ідеєю, може відповідати не лише запитам формування людиноцентричного середовища чи художньо-виразної форми виробів, а й втручатися у розв'язання значущіших задач. При цьому слід зазначити, що інтерактивна технологія навчання має забезпечити не просто механічну заміну одного методу іншим, а мусить надати алгоритм логічного переходу за допомогою активних методів від одного етапу освітнього процесу до іншого з метою забезпечення його якості та цілісності. Відтак, інтерактивна технологія навчання основам екодизайну має бути спрямованою на планомірне використання активних методів навчання та забезпечувати їх гармонійне втілення в освітній процес.

Наявність широкого діапазону засобів екодизайну допомагає зробити освітнє середовище ЗВО логічно спрямованим. Зазначені методи можуть використовуватись у всіх видах проектно-художньої діяльності та змінюватись у відповідності до різних завдань.

Висновки. Опираючись на актуальність та доцільність означеної проблеми наголошуємо на необхідності посилення уваги на загальнодержавному рівні до використання потужного навчально-виховного потенціалу екодизайну, що має невичерпні можливості для художньо-естетичного розвитку студентів. Недостатнє, на наш погляд, використання інтерактивних методів використання засобів екодизайну в освітньому процесі має стимулювати розробку і реалізацію регіональних програм з формування художньо-проектного досвіду студентів засобами екодизайну.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гузеев В.В. Методы и организационные формы обучения. Москва : Народное образование, 2001. 127 с.

2. Даниленко В.Я. Дизайн : підручник для студентів ВНЗ, які навчаються за спец. «Дизайн». Харків : ХДАДМ, 2003. 320 с.

3. Дизайнерська діяльність: екологічне проектування : науково-методичне видання / В.О. Свірко та ін. Київ : УкрНДІ ДЕ, 2016. 196 с.

4. Кондратьева К.А. Дизайн и экология культуры. Москва : МГХПУ, 2000. 105 с.

5. Пометун О.І. Інтерактивні методи навчання. *Енциклопедія освіти* / Академія пед. наук України ; головний ред. В.Г. Кремень. Київ, 2008. С. 357–359.

6. Рибо Т.А. Психология чувств / пер. с фр. Ф.А. Иогансона. Киев-Харьков : Южно-Русское, 1897. 167 с.

7. Рунге В.Ф., Манусевич О.П. Эргономика в дизайне среды : учебное пособие. Москва : Архитектура-С, 2002. 328 с.

8. Сидоренко В.Ф. Модель «опережающего» образования. *Труды ВНИИТЭ*. 1986. Вип. 49. С. 41–48.

9. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навчально-методичний посібник. Київ : НАПН України, 2011. 320 с.

10. Словник з дизайну і ергономіки / В.О. Свірко та ін. Харків : НТМТ, 2009. 98 с.

11. Тименко В.П. Початкова дизайн-освіта: теорія і практика формування конструктивних умінь особистості : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2009. 381 с.